

Kansalaisareenan tarina

Kansalaisareena on vapaaehtoisen ja omaehtoisen toiminnan informaatio- ja kehittämiskeskus, joka perustettiin tammikuussa vuonna 1993. Perustamisen taustalla olivat 1990-luvun alun taloudellinen lama, työttömyyden kasvu ja hyvinvointipalvelujen purkaminen. Työttömyys kosketti isoa osaa suomalaisista, ja myös hyvin koulutettuja ja johtavassa asemassa olevia ihmisiä jäi työttömiksi. Vapaaehtoiselle ja omaehtoiselle toiminnalle oli tarvetta, ja toisaalta yhä useammalla ihmisellä vapautui tälle toiminnalle aikaa. Päättäjät toivoivat, että järjestöt ja vapaaehtoiset tulisivat paikkaamaan hyvinvoinnin aukkoja. Vallalla oli kuitenkin yksipuolinen käsitys vapaaehtoistyöstä: vapaaehtoisia haluttiin tekemään niitä tehtäviä, joihin palkallinen henkilökunta ei venynyt.

Perustajajäsenet kokivat kansalaistoiminnan rajoitteena sen, että vapaaehtoisten toiminta haluttiin rajata ylhäältä päin määriteltyihin tehtäviin samaan aikaan kun kasvava joukko vapaaehtoisia peräänkuulutti omaehtoisuutta: he halusivat suunnitella itse sitä toimintaa, jota olivat mukana toteuttamassa. Yhteiskunnallisten muutosprosessien keskellä perustajajäsenet pitivät tärkeänä kehittää kansalaisten vapaaehtois- ja oma-aputoimintaa sekä lisätä omaehtoista kansalaistoimintaa.

Kansalaisareena perustettiin sitoutumattomaksi vapaaehtoisen ja oma-aloitteisen toiminnan uudeksi yhteistyöfoorumiksi. Yhteistyötä tarvittiin, sillä järjestöjen välinen kilpailu sekä taistelu RAY- ja muista avustuksista oli 90-luvulla suurta. Perustajajäsen ja ensimmäinen palkattu työntekijä **Pirkko Hakkarainen** ja muut perustajajäsenet **Sini Lehtinen, Tuija Lindqvist, Marianne Nylund ja Helena Palojärvi** halusivat käsitellä vapaaehtoista ja oma-aloitteista toimintaa vapaaehtoisen näkökulmasta toiminnan eri kentät ylittäen. Uuden toiminnan tukeminen, järjestöjen ja muiden toimijoiden välisen kilpailuasetelman vähentäminen sekä vapaaehtoisten osallisuuden edistäminen innoittivat heitä. He toimivat vapaaehtoisen ja omaehtoisen toiminnan pioneereina. Kansalaisareena nousi puolustamaan uusia, järjestöjen itsenäistä asemaa korostavia käsitteitä, kuten ”kolmas sektori”.

Kansalaisareena kutsui toimijoita etsimään yhdessä ratkaisuja yhteiskunnan kipupisteisiin. Tavoitteena oli tuoda vapaaehtoistoiminnan ammattilaisia ja vapaaehtoisia yhteen jakamaan ideoitaan ja oivalluksiaan sekä näkemyksiään tulevaisuudesta. Kansalaisareena toi suomalaiseen vapaaehtoistoiminnan kenttään myös kansainvälisiä vaikutteita. Kansalaisareena perusti Oma-apuverkoston, kutsui erilaisia osuuskuntia yhteistyöhön, kutsui vierailijoita eri Euroopan maista ja lähetti osallistujia kansainvälisiin seminaareihin.

Kansalaisareenan saamat avustukset mahdollistivat vapaaehtoistoiminnan kehittämistä tukevat julkaisut sekä seminaarit ja hankkeet. Palveluasema avattiin RAY:n Ak-avustuksella vuonna 1996. Kolmivuotinen (1998–2000) Mikä hätänä? -projekti käsitteli apua tarvitsevan kansalaisen ja palvelujärjestelmän kitkaisia kohtaamisia lama-aikana. Parhaimmillaan projekti oli askel kohti kansalaislähtöisen yhteiskunnan rakentamista. Projekti auttoi yksityisiä kansalaisia elämän solmukohtien selvittämisessä ja elämänhallinnan lisäämisessä sekä selvitti maallikkoauttajien roolia kansalaisten asiamiehinä. Projektin kautta saatiin tietoa kansalaisten hädästä, siihen saadusta avusta sekä ennen kaikkea hädästä, jolle ei löytynyt apukanavia. Projekti kannusti Kansalaisareenaa ottamaan maallikkoasiamiestoiminnan yhdeksi painopistealueeksi vuonna 2001 vapaaehtoistoiminnan ja oma-aputoiminnan ohelle. Maallikkoasiamiestoimintaa Kansalaisareena toteutti pienimuotoisesti Kuopiossa aina vuoteen 2007 saakka.

Vuosien varrella vapaaehtoistoiminta omaehtoistui: ihmiset halusivat olla aktiivisesti mukana suunnittelemassa sitä, mitä tekevät. Kansalaisareena tuki tätä kasvavaa trendiä ja kehitti omaehtoista toimintaa mm. koulutusten, työvälineiden ja viestinnän keinoin. Uuden

yhteistoiminnan välineeksi perustettu painettu Areena-lehti ilmestyi säännöllisesti neljä kertaa vuodessa sanomalehtimuotoisena vuodesta 1993 vuoteen 2005. Yksittäinen aikakauslehti Areena ilmestyi 20-vuotisjuhlanumerona vuonna 2008. Varsinaisesti Areena on saanut jatkoa verkkolehden, VerkkoAreenan, muodossa vuodesta 2008 lähtien. Vuonna 1998 Kansalaisareena sai omat verkkosivut. Kävijämäärät sivuilla ovat kasvaneet erityisesti 2010-luvulla.

Vuosi 2001 oli YK:n vapaaehtoistoiminnan vuosi. Vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreiden määrä kasvoi merkittävästi 2000-luvun alussa. Nykyinen Kansalaisareenan hallituksen jäsen **Liisa Reinman** käynnisti vapaaehtoistoiminnan koordinaattoreiden valikkotoiminnan 2002 Helsingissä toimiessaan tuolloin Näkövammaisten keskusliitossa vapaaehtoistoiminnan koordinaattorina. Reinman ja valikkotoiminnan valtakunnallinen suunnittelija **Pinja Nieminen** ovat perustaneet Kansalaisareenan fasilitoimia koordinaattorien vertaistuellisia valikkoryhmiä eri puolelle Suomea erityisesti 2010-luvulla.

Ensimmäiset Vapaaehtoistoiminnan messut järjestettiin vuonna 2007 Helsingin kaupungin vapaaehtoistoiminnan yksikön aloitteesta verkostoyhteistyönä. Sittemmin messuista on tullut Kansalaisareenan tavaramerkki. Kohtaamispaikkatoiminta puolestaan käynnistyi vuonna 2006. Vuonna 2017 Kohtaamispaikkapäivät järjestettiin Punkaharjulla juhlien Suomen 100:aa vuotta teemalla ”Lähellä on enemmän”.

Vuonna 2007 käynnistyi Vapaaehtoistoiminnan valtakunnallinen strateginen kehittäminen, kun toiminnanjohtaja vaihtui **Pirjo Miikkulaisesta Anitta Raitaseen**. Valtakunnalliseen vapaaehtoistoiminnan strategiseen kehittämiseen saatiin myös Tekes-rahoitusta vuosina 2009–2010.

Keskeinen virstanpylväs Kansalaisareenan vaikuttamistyössä on ollut Eduskunnan vapaaehtoistoiminnan tukiryhmän perustaminen vuonna 2009. Tukiryhmässä on jäseniä kaikista eduskuntapuolueista. Kansalaisareena toimii tukiryhmän sihteerinä ja välittää tukiryhmälle tietoa vapaaehtoistoiminnasta ja tarpeista vapaaehtoistoiminnan kentällä. Yhdessä on vaikutettu vapaaehtoistoiminnan esteiden poistamiseen, vapaaehtoistoiminnan arvostuksen ja tunnettuuden lisäämiseen sekä merkityksen kasvamiseen.

Kansalaisareena on kasvanut ja kehittynyt erityisesti 2010-luvulla, kun vapaaehtoisen ja omaehtoisen toiminnan tarve on lisääntynyt niin Suomessa kuin Euroopassa. Strategista kehittämistä on luotsannut vuodesta 2010 järjestön pitkäaikaisin puheenjohtaja **Markku Vaittinen**.

Kansalaisareena osallistui vahvasti Euroopan vapaaehtoistoiminnan teemavuoteen 2011. Teemavuoden seurauksena syntynyt toimenpideohjelma Policy Agenda for Volunteering in Europe (P.A.V.E.) 2011 on ollut perustana Kansalaisareenan toimintastrategialle ja vaikuttamistyölle sekä vaikuttanut myös Eduskunnan tukiryhmän toiminnan taustalla.

Vuonna 2013 valittiin ja palkittiin ensimmäistä kertaa Vuoden vapaaehtoinen. Vuonna 2014 Kansalaisareena pääsi RAY:n yleisavustuksen piiriin. Samana vuonna vertaistuki koki uuden nousun Kansalaisareenan toiminnassa, kun kolmivuotinen Avita Kaveria -hanke käynnistyi. Kansalaisareenaan palkattiin uusia työntekijöitä vuodesta 2014. Valikkotoiminta sai vakituisen RAY Ak-rahoituksen vuonna 2016.

Kansalaisareena 2018

Vapaaehtoistoimijat, yhdistykset ja kansalaisliikkeet tunnistavat usein ensimmäisenä yhteiskunnan ongelmia ja kehittävät niihin ratkaisuja. Globaalina aikana kansalaisliikkeet ylittävät valtioiden rajat ja kielimuurit, sillä huoli ihmiskunnan hyvinvoinnista ja maapallon tulevaisuudesta on yhteinen.

Kansalaisareena on vahva valtakunnallinen toimija vapaaehtois- ja vertaistoiminnan kentällä. Tekninen kehitys on omalta osaltaan helpottanut toiminnan jatkuvaa kehittämistä ja mahdollistanut omaehtoisen järjestäytymisen nopeasti ja ketterästi. Eri viestintävälineet helpottavat kansalaisten osallistumista päätöksentekoon ja osallisuutta yhteisöjen ja yhteiskunnan toimintaan. Nykyisin myös useimmat vapaaehtoistoimintaa tarjoavat tahot pitävät vapaaehtoisten omaehtoisuutta ja osallisuutta tärkeinä lähtökohtina.

Kansalaisareena ajaa vapaaehtois- ja vertaistoiminnan etua, viestittää ja tekee vapaaehtois- ja vertaistoimintaa tunnetuksi, edistää yksityisen, kolmannen ja julkisen sektorin yhteistyötä sekä innovoi, mahdollistaa ja juurruttaa vapaaehtois- ja vertaistoiminnan uusia käytäntöjä. Vuonna 2018 Kansalaisareena juhlii 25-vuotista toimintaansa teemalla *Vapaaehtoistyötä varten – vertaistuesta ponnistaen*.

Kansalaisareena tarjoaa vapaaehtoistoiminnan kentälle motivoivia vapaaehtoistehtäviä, työskentelee vapaaehtois- ja vertaistoiminnan arvostuksen lisäämiseksi, toimintaedellytysten ja näkyvyyden parantamiseksi sekä laadun kehittämiseksi vaikuttamistoiminnan, viestinnän, yhdessä tekemisen, kehittämishankkeiden ja koulutuksen avulla. Jäsenilleen ja kumppaneilleen Kansalaisareena tarjoaa mahdollisuuden vaikuttaa yhdessä vapaaehtois- ja vertaistoiminnan yhteiskunnallisiin olosuhteisiin sekä parantaa kansalaistoiminnan laatua. Kansalaisareenan yhteisössä rakennetaan aktiivista kansalaisuutta ja luottamukseen perustuvaa yhteiskuntaa. Kansalaisareena tarjoaa järjestöille ja vapaaehtoisille valtakunnallista, alueellista ja paikallista tukitoimintaa sekä näyttäviä valtakunnallisia tapahtumia.

Vuonna 2018 merkittävimmät vapaaehtoistoiminnan näkyvyyttä kasvattavat kampanjat ja tapahtumat ovat Vuoden vapaaehtoinen -kampanja syys-joulukuussa, Vapaaehtoistoiminnan messut sekä Vapaaehtoisten päivä joulukuussa. Vuonna 2018 vietetään myös kolmatta kertaa Kansainvälistä vertaistuen päivää. Kolmivuotinen Jeesaan – nuori vapaaehtoistoiminnassa -hanke (2017–2019) puolestaan on käynnistänyt kokonaan uuden kehittämisalueen Kansalaisareenan tarinassa. Kansalaisareenan toiminnanjohtaja vaihtui vuodenvaihteessa 2017–2018 **Anitta Raitasen** jäätyä eläkkeelle. Uudeksi toiminnanjohtajaksi valittiin **Leo Stranius**. Kansalaisareenassa työskentelevät myös **Aino Kostainen** (Jeesaan-hanke), **Heli Lumiaro** (Jeesaan-hanke), Pinja Nieminen (valikkotoiminta), **Katja Reinikainen** (viestintä), **Marjo Salmela** (järjestötoiminnan suunnittelija). Hallituksen puheenjohtajana toimii **Marianne Heikkilä**.

Vaikka moni asia on yhteiskunnassa muuttunut Kansalaisareenan perustamisajankohdasta tähän päivään tultaessa, ovat muun muassa taloudelliset haasteet, työttömyys ja taloudellinen eriarvoistuminen edelleen ongelmia. Uuden haasteen on asettanut maastamme suojaa etsivien turvapaikanhakijoiden vastaanottaminen ja kotouttaminen. Vapaaehtois- ja vertaistoimijoille sekä heidän edunvalvojilleen on tarvetta. Myös Kansalaisareenan jäsenmäärän kasvu kertoo tästä. Kansalaisareenassa ja sen jäsenyhteisöissä on jäseniä tänä päivänä lähes puoli miljoonaa. Kansalaisareena on omaehtoisen toiminnan, osallisuuden ja vahvan kansalaisyhteiskunnan asialla nyt enemmän kuin koskaan.